horia
aramă

o lume de cuvinte

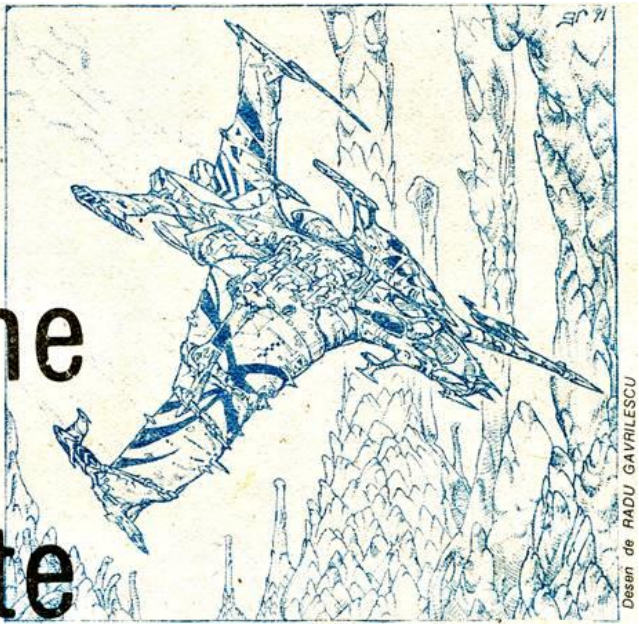

Desen de RADU GAVRILESCU

1

Goneau cu acea neobişnuit de rezistentă maşină de teren pe un drum care îşi meritase numele cu multă vreme în urmă, zdruncinaţi pînă în măduva oaselor. Dar în vreme ce rătăcitorul galactic, obişnuit cu deplasarea lină, insesizabilă a navei sale, se simţea dezarticulat, ceilalţi trei ocupanţi ai maşinii erau zîmbitori şi fericiţi. Aceasta nu pentru că se doreau gazde plăcute. La fel arătau localnicii din vehiculele cu care se întîlneau. Aveau ochii strălucitori, obrazul destins, fruntea senină.

La început astronautul nu a făcut nici o legătură între buna dispoziţie a însoţitorilor săi şi marile inscripţii care traversau din loc în loc, la intervale regulate, drumul pe deasupra lor şi pe care se repeta, misterios, un singur cuvînt.

Într-un loc pancarta fusese probabil doborîtă de vînt şi scoasă în afara şoselei. Faptul a părut că strică dispoziţia celor trei localnici, al

căror zîmbet s-a stins lent, lăsînd locul, treptat, unei priviri întunecate, unei ţinute mai puţin drepte, apoi încruntării nedumerite. Din fericire următoarea pancartă era la locul ei. Figurile s-au destins, frunţile s-au netezit, spinările s-au verticalizat. Lumea era iarăşi un paradis, chiar dacă oaspetele nu împărtăşea opinia lor.

Singuraticul nu şi-a permis nici să pună întrebări, nici să-şi folosească tălmaciul universal. S-a mulţumit să memoreze desenul stilizat care închipuia cuvîntul.

Apoi au ajuns în oraş. Aici lucrurile s-au complicat. Strada principală era o despicătură şovăielnică între clădirile mizere, nepereche. Şanţuri şi făgaşuri traversau drumul nepavat. Maşina înainta greu, dar buna dispoziţie a celor trei nu scădea. La fel ceilalţi trecători sau conducători de vehicule aveau ochii sclipitori şi obrajii numai zîmbet. Pe străzi, pancartele afişau un cuvînt diferit, după cum alte pancarte, aplicate pe clădiri, purtau însemne cu alte înţelesuri.

Edificiul în care au poposit era un amestec lipsit de graţie între un mamut şi o libelulă. Grinzi disproporţionate susţineau balcoane minuscule, săli meschine aveau plafoane înalte de douăzeci de metri, scări ştirbe se rotunjeau maiestuos către un etaj pipernicit. Dar la vederea inscripţiilor care vegheau deasupra intrării, a scării, la întîlnirea celor din restul încăperilor ochii gazdelor au sclipit de mîndrie.

Singuraticul coborîse din maşină cu trupul îndurerat şi respira destul de precipitat urcînd scara inegală, dar ceilalţi nu se resimţeau. Dimpotrivă, mereu proaspeţi, păreau că înfloresc pe măsură ce se integrau în interioarele goale.

De astă dată contactul dintre ambasadorii celor două lumi se desfăşura cu pompă. Gazdele rosteau cuvinte mari, formule stufoase le umpleau gura. Puteai crede că te afli înapoi cu o mie de ani la una din curţile terestre cele mai orgolioase.

Rătăcitorul singuratic era uimit nu atît de stilul înflorit pe care-l preferau localnicii, cît de contrastul dintre măreţia cuvintelor şi

modestia substanţei pe care o semnificau. Drumul răscolit pe care străbătuseră oraşul era un mare bulevard, clădirea înghesuită şi neglijată a ceremoniilor oficiale purta numele de palat. Încăperile strîmte se vroiau săli, treptele pe care urcase formau o scară de onoare, iar ceea ce se zărea pe ferestrele niciodată spălate alcătuia o metropolă. Improvizaţia nesigură pe care fusese invitat cu gesturi largi să ia loc era un fotoliu, iar personajul care-i acordase audienţa şedea foarte destins pe o improvizaţie asemănătoare, gata să se disloce. Pe spătarul ambelor mobile, ca şi pe celelalte, în semnele tainice ale limbii locale era înscris un cuvînt, acelaşi în cazul mobilelor cu o întrebuinţare identică, altul cînd piesa de mobilier era destinată unei folosinţe diverse.

N-a fost prea complicat pentru rătăcitorul nostru, care văzuse multe, să presupună că aici fiecare obiect, ba chiar şi clădirile, străzile îşi poartă înscris numele. Logica unei asemenea practici îi scăpa însă, iar lipsa de sens mina orice ipoteză.

Persoanele purtau şi ele ceea ce am fi putut numi cărţi de vizită dacă proporţiile suportului de scris n-ar fi eliminat o asemenea prezumţie. Unii arborau chiar mai multe, ceea ce se opunea oricărei înţelegeri.

În cele din urmă festivitatea se încheie, iar oaspetele din Cosmos a fost invitat iarăşi în vehiculul-mijloc de tortură spre a fi condus către o reşedinţă ce avea să-i aparţină pe toată durata vizitei.

Înainte de a ieşi în stradă, rătăcitorul galactic se văzu oprit în holul principal (o altă figură de stil). Curînd era ornat şi el cu două inscripţii de-o palmă fiecare. Obosit şi reticent faţă de aceşti necunoscuţi, eroul nostru îşi opri şi de astă dată pe buze întrebările fireşti. Dar nu se putu împiedica să observe că înşişi cei care-l împodobeau cu inscripţiile respective îşi schimbau fizionomia, treceau de la firescul îndeplinirii unui ordin la o expresie de admiraţie nemăsurată şi neascunsă. Aceste podoabe izbutiră să-l scoată pe rătăcitorul nostru din calmul său programatic. I se părea

ridicol să defileze prin oraş cu inscripţiile pe piept. Cel puţin dacă ar fi ştiut ce înseamnă cuvintele respective! Dar nimeni nu le rostea, drept care traducătorul automat rămînea mut.

Mai departe lucrurile s-au petrecut într-un chip neaşteptat. De cum a ieşit în stradă, aceeaşi pe care venise netulburat, s-a produs animaţie, mulţimea s-a adunat strîns în juru-i, sute şi sute de ochi strălucitori, însoţindu-şi strigătele de bucurie – puţin edificatoare – cu semne de simpatie şi admiraţie. Nenumăraţi oameni au însoţit o vreme vehiculul, gesticulînd, încercînd să-l atingă pe cel pogorît din stele, privindu-l cu o dragoste nejustificată.

Era o zi condamnată pentru rătăcitorul astral. Veşnic înconjurat, nu-şi putea rosti întrebările. În puţinele clipe de singurătate nu avea cui le adresa. Neobişnuit să se mişte într-un climat de confuzie, simţindu-se fals, luat drept altul, singuraticul îşi păstra cu greu rezerva obişnuită. Oamenii aşteptau în chip evident din partea lui o purtare asemănătoare cu a lor, comunicativă, radioasă. La trăsăturile lui personale, care făceau imposibile asemenea manifestări, se adăuga însă un paralizant sentiment al farsei, al erorii care persista şi-l făcea să se simtă ridicol.

Sosirea la destinaţie n-a adus nimic nou: un edificiu lipsit de fast ca şi de simţ practic, de altfel învechit, şubred. Pretutindeni domneau inscripţiile. De astă dată însă gazdele i-au făcut Oaspetelui hatîrul de a-i prezenta reşedinţa. Dacă datelor istorice ori stilistice nu le putea contrapune cunoştinţe proprii, termenii obişnuiţi tălmăciţi de traducătorul universal nu puteau să nu-l nedumerească. Clădirea era, fireşte, un palat, fiecare încăpere constituia o sală numită pe cît de pompos pe atît de impropriu. Fiecare obiect de mobilier întruchipa un poem de stil şi originalitate. Scaunul şubred era un jilţ, biata ţesătură care umbrea ferestrele o draperie, scările înguste şi repezi erau monumentale, rosăturile prăfuite care acopereau podelele purtau numele unor covoare de preţ. Mai mult: pe unele ziduri goale nu atîrna decît o inscripţie. Suficient ca ghidul improvizat să-i prezinte un tablou fară egal sau o

superbă oglindă antică. Terenul mort dimprejur era indicat ca un parc fastuos. Cuvinte la fel de umflate au fost utilizate privitor la persoana noului sosit, la costumul său de o rară eleganţă, la frumuseţea chipului său, altminteri deloc fotogenic.

Se contura limpede constatarea că pe această planetă surîzătoare cuvintele ţineau locul obiectelor pe care le numeau. Cum se obţinea însă o atare performanţă noul venit înţelegea mai puţin, ba chiar deloc. Părea un adevărat complot, la care participau toţi planetarii. Îşi aminti de placardele care traversau chinuitorul drum care lega de oraş terenul pe care coborîse cu nava lui. Îşi aminti cu cîtă plăcere parcurseseră drumul însoţitorii lui. Erau, desigur, convinşi că lunecă pe-o autostradă de basm. Mai rememoră că absenţa unei placarde şi dublarea distanţei dintre două asemenea obiecte cam ştersese zîmbetul de pe faţa mereu bine dispusă a companionilor săi. Fără îndoială, cuvîntul care se repeta la infinit de-a lungul drumului avea menirea şi puterea de a inocula gazdelor ideea de şosea confortabilă.

În cele din urmă obositorul protocol s-a încheiat şi rătăcitorul singuratic s-a regăsit singur în reşedinţa sa pretenţioasă şi mizeră. A trecut de îndată la prepararea unei experienţe. Scoţînd la iveală instrumentarul miniaturizat care-i căptuşea buzunarele, s-a pregătit să elimine toate inscripţiile din apartamentul său. A renunţat repede la instrumentar, inscripţiile fiind plantate cu tot atîta neglijenţă cu cîtă erau improvizate obiectele pe care le desemnau. Mari sau mici, placardele au fost eliminate fără ca estetica încăperilor să sufere. Această operaţie încheiată, oaspetele a trecut la odihnă, aşteptînd să vadă a doua zi efectul.

Dezastruos efect. Intrînd radioşi în apartamentul oaspetelui, însoţitorii s-au dezumflat rapid. Feţele li s-au lungit, ochii lor şi-au pierdut strălucirea, comisurile buzelor au coborît, pînă şi tonusul muscular al noilor veniţi părea că are de suferit. Oamenii se ţineau cu greu pe picioare, stăteau să cadă. Se aşezau în grabă pe unde

apucau, nu fără grimase de scîrbă. Lucru de înţeles: mobilele erau mizere, curăţenia podelei suferea.

Dezumflaţi, vizitatorii şi-au dus la nas batistele nearătoase. Pînă şi simţul olfactiv li se revolta, deşi geamurile fuseseră larg deschise, o atenţie din partea locatarului.

Acum era rîndul acestuia.

— Ce s-a întîmplat? întrebă el uitîndu-şi reţinerile.

— Ce nu vă place în apartamentul meu? Ieri mi-l prezentaţi ca pe o minune. Unde-i buna voastră dispoziţie?

Şi din nou:

— Ce s-a întîmplat?

Linişte. Un singur împuternicit era întîmplător instalat astfel încît să vadă strada. Iar peste drum, pe o clădire în ruine – o pancartă. El mai găsi puterea de a propune:

— Să ieşim.

— Nu – replică tăios rătăcitorul singuratic. Ne simţim foarte bine aici. Avem atîtea să ne spunem! Şi ocupă timpul istorisindu-le despre sine şi călătoriile sale, fără a înceta să-i observe. Localnicii se ofileau pur şi simplu ca tot atîtea plante. Un tonus tot mai scăzut le rida chipul şi parcă le scădea consistenţa. Curînd rătăcitorul se trezi vorbind în mijlocul unei adunări ciudate: pretutindeni gazdele zăceau lungite pe canapele ori de-a dreptul pe jos, cînd nu atîrnau pe marginea unui scaun şchiop. Excepţia se menţinea: omul sus-amintit nu-şi dezlipea ochii de pe pancarta de peste drum. Aceasta îi era suficient ca să rămînă pe scaun, cu o condiţie: să nu privească în jur. Dar nici el nu era în stare să articuleze un cuvînt. Ceilalţi priveau în jur cu ochi goi, în care vădea doar o spaimă şi o neînţelegere fără limite.

În cele din urmă, rătăcitorul galactic scoase la iveală şi atîrnă pe locurile lor placardele mici şi mari, aşteptînd efectul. Primul îşi reveni cel care cedase ultimul. Apoi se regăsiră şi ceilalţi, pe rînd, însă cu aerul cel mai normal din lume. Fostele baloane dezumflate

se rotunjeau iarăşi, ridurile dispăreau, obrajii se colorau, ochii înviau, surîsul mîndru se refăcea, penibil mai întîi, triumfal apoi, obrajii îşi recăpătau strălucirea şi corpurile vigoarea.

Totul părea ca în urmă cu jumătate de ceas, dacă nu punem la socoteală inversarea a două placarde, ceea ce-l făcu pe un localnic revenit în simţiri să se aşeze pe o vază cu plante în loc de scaun, căzînd fără urmă de mirare. Lucrurile au fost grabnic puse la punct. Dar voiajorul galactic se întreba dacă poate să se mai încreadă în aceşti oameni aserviţi himerelor, pentru care cuvîntul cîntărea mai greu decît viaţa.

2

Se afla de mai multe zile pe planetă. Străbătuse în lung şi în lat metropola în decadenţă, vizitase instituţii cu denumiri stranii, în care specialişti surîzători îi prezentaseră puzderie de activităţi aparente în săli şi laboratoare burduşite de inscripţii lămuritoare. Ameţit de această realitate de cuvinte, rătăcitorul stelar tînjea după o retragere strategică, dar ştia că nu-şi va ierta niciodată faptul că nu clarificase lucrurile. Deşi excedat de revărsarea continuă de bună dispoziţie din jurul său, oaspetele avea o atenţie destul de exersată ca să nu-i scape faptul că, într-o zi, clădirea pe lîngă care treceau nu purta nici o inscripţie. Contrar obiceiului, întrebă ce cuprinde. Gazdele coborîră, o reperară nu fără efort şi descoperiră inscripţia în aşa fel plasată încît să treacă neobservată. Era ospiciul. Aici îşi aflau adăpost inadaptabilii de care nu duce lipsă nici o societate. Dorea oaspetele s-o viziteze? Solul terestru acceptă, fără nici un gînd. Încă nu văzuse un azil de asemenea tip.

Interiorul purta din plin marca planetei. Abundau inscripţiile de tot felul servind unui personal numeros. Musafirului de onoare i-au fost înfăţişaţi cîţiva pacienţi. Cu o răbdare de fier, conducătorul instituţiei l-a prezentat pensionarilor săi. Aceştia, cu ochii roşii de

nesomn, furie, boală, priveau încruntat la necunoscutul care tăcea, tăcînd la rîndu-le. Consultînd fişele-inscripţii pe care pacienţii le purtau obligatoriu de gît, medicii prezentau cazul. În general sufereau de o eronată percepere a realităţii, de o prelucrare distorsionată în creier a stimulilor externi. Refuzul în faţa vieţii făcuse din ei fiinţe asociale, pentru care azilul era un refugiu salvator.

Vizita era pe sfîrşite cînd a fost adus un ins bine făcut, cu părul vîlvoi şi priviri arzătoare. Spre deosebire de ceilalţi, era locvace. Formulei stereotipe de prezentare a străinului omul i-a răspuns cu un hohot de rîs.

— Veniţi de pe Terra? Serios? Iar eu trebuie s-o cred?

Rătăcitorul galactic se simţi vexat. Încercase multe senzaţii în anii săi de peregrinări, dar niciodată nu i se pusese la îndoială proveniența. Vorbi, prezentîndu-se singur şi explicîndu-şi sosirea în locul acela. Bolnavul încetă să rîdă, dar nu-şi părăsi zîmbetul batjocoritor.

— Iar acum, că i-aţi ascultat pe cei care m-au închis aici, sînteţi edificat. Aici aţi citit inscripţiile noastre şi cunoaşteţi totul.

— Nu pot spune că înţeleg pe deplin rostul acestor inscripţii.

— Dacă sînteţi aici, nu-l înţelegeţi deloc? N-aţi observat că inscripţiile contrazic realitatea?

— Uneori, spuse prudent singuraticul.

Asistenţa urmărea cu satisfacţie dialogul, ca fiind edificator pentru starea bolnavului.

— Mai întîi o întrebare, îşi reluă vorba omul cu ochii injectaţi de sînge: aţi consumat din hrana oferită de gazdele dumneavoastră?

— Mărturisesc, răspunse trimisul Pămîntului: nu. Organismul meu este programat pentru o alimentaţie pe care ar fi puţin probabil s-o aflu acolo pe unde mă poartă misiunea mea.

— Perfect! exclamă interlocutorul său. Înseamnă că pancartele nu au nici un efect asupra dumneavoastră!

— Ce soi de efect?

— N-aţi văzut nici o cocioabă purtînd numele de castel? N-aţi parcurs nici un drum desfundat botezat şosea de mare viteză?

— Cred că da.

— Nu v-a izbit faptul că toată lumea ia de bune inscripţiile şi nu observă starea lucrurilor?

— Şi dacă ar fi aşa?

— Ei bine, aceste inscripţii au un rol hipnotic asupra populaţiei de la noi.

Vizitatorul se împărţea între purtătorii de cuvînt ai instituţiei şi cel cu care vorbea. Primii urmăreau dialogul plini de satisfacţie, de parcă el singur grăia totul despre starea bolnavului. Acesta trase aer în piept şi urmă.

— Nu vă cunosc, nu ştiu dacă-mi sînteţi prieten, dar dacă este adevărat că istoria coloniei noastre vă este necunoscută, atunci aflaţi.

Şi prizonierul a început să povestească.

La sosirea de pe Terra a coloniei lucrurile se derulaseră normal. Pionierii defrişaseră teren, ridicaseră aşezări, acestea se dezvoltaseră în oraşe înzestrate cu tot ce părea firesc să le dea confort şi frumuseţe.

Paralel era cercetat astrul. Între altele, flora lui, menită să pătrundă în alimentaţie şi producţia de medicamente dacă s-ar fi arătat aptă pentru aceasta.

Rezultatele au întrecut orice aşteptări. Curînd noii sosiţi au putut renunţa la costisitoarele sere în care cultivau plantele de acasă, adaptîndu-şi alimentaţia la producţia spontană a locului, prelucrată adecvat, învăţînd să cultive noile plante şi să le prepare.

Au trecut generaţii pînă să se observe de către specialişti efectele secundare ale plantelor de pe astrul invadat. Nimic îngrijorător: o sensibilitate uşor sporită, un progres al forţei de imaginare, o reacţie pozitivă la cel mai uşor stimul al gîndirii. Nici un pericol, în schimb imense resurse.

Alte generaţii s-au succedat. Fenomenul se înrădăcina, creştea în

acuitate o dată cu depunerea în organism şi reţinerea substanţelor în cantităţi discrete, acumulate lent, dar fără oprire. Cînd s-a constatat, după secole, că evocarea unei realităţi înlocuieşte perfect, la început pentru unii, apoi pentru toată lumea, lucrurile, faptele, senzaţiile, imaginile reale, nimic nu se mai putea îndrepta. Prin forţa lucrurilor, cuvîntul a devenit elementul cel mai puternic. Denumirea înlocuise lucrurile. Astfel s-a ajuns ca simpla înscriere a unui cuvînt şi plantarea lui pe un obiect să ţină în mintea oamenilor locul obiectului însuşi, cel puţin în unele trăsături ale sale: performanţă, comoditate, frumuseţe. În cele din urmă a devenit zadarnic să se cheltuiască fonduri şi eforturi pentru menţinerea sau obţinerea unor calităţi ale lucrurilor cînd acestea puteau fi înlocuite prin simple inscripţii. Treptat activitatea constructivă a încetat sau aproape, orice preocupare de substanţă ori aspect a sucombat. Puţinii în faţa cărora cuvîntul afişat rămîne fără efect au devenit pensionari ai azilurilor de alienaţi.

Rătăcitorul stelar deduse restul fără ajutor. Bătătoare la ochi, reacţia celorlalţi planetari era urmarea refuzului lor subconştient de a lua notă de o realitate care nu afla sprijin în cunoştinţele lor despre cele din jur. Nu era nimic de făcut, decît un tratament invers, dezintoxicarea treptată a planetei întregi – realizata cu ce forţe şi de către cine, de-a lungul cîtor secole? Şi ce-ar fi urmat? Nu era greu de prevăzut: fie un şoc al redeşteptării, fatal sănătăţii mintale a imensei majorităţi, fie o stingere lentă, pe măsură ce inactivitatea ar cuprinde şi zona cultivării cuvintelor fără fond.

Pînă atunci, era limpede, adepţii realităţii nude nu puteau fi iubiţi. Ei se aflau în primejdie, şi călătorul astral o dată cu ei. Dacă pentru sănătatea planetei nu era nimic de făcut, rătăcitorul stelar mai avea o şansă. Hotărî s-o folosească, părăsind locurile fără întîrziere şi întorcînd spatele acestei pseudocivilizaţii!

Singuraticul era zguduit, dar ştia să se stăpînească. Dialogul sfîrşindu-se, bolnavul a fost îndepărtat, iar grupul vizitator a părăsit institutul.

Pentru însoţitorii oaspetelui galactic exemplul acestui pensionar al azilului era edificator. Comentariile lor batjocoritoare nici nu aveau în vedere posibilitatea ca invitatul să plece cu adevărat urechea la cele auzite. Nimeni nu-şi amintea experimentul întreprins de călătorul astral. Nimeni nu se gîndea să-i ceară părerea. Iar el nu vedea nici un motiv pentru care să le-o împărtăşească pe a sa, întrebat sau nu.

Vizita a continuat cu primiri oficiale de către persoane importante, costumate bizar, însă cu hlamidele încărcate de inscripţii. Ceremoniile se desfăşurau în săli meschine, cu ferestre sparte şi decoraţia degradată, dar seraficii demnitari priveau cu orgoliu în jur, convinşi că invitatul este impresionat de fastul iluzoriu al interioarelor. Noul venit se conforma, întinzînd mereu mai mult coarda exagerărilor, arătîndu-se peste măsură de încîntat. Nici o singură dată cineva din asistenţă nu a dat vreun semn de neîncredere, nu a lăsat să se vadă că socoteşte deplasată aprecierea măgulitoare.

Mai trecură astfel cîteva zile. Într-o dimineaţă, însoţitorii, care se prezentau de obicei punctual, au întîrziat scurtă vreme. Cînd au apărut, erau teribil de excitaţi. Îngrijoraţi şi amuzaţi totodată, ei au explicat oaspetelui că intervenise o împrejurare jenantă şi grotescă în acelaşi timp: alienaţii evadaseră! Ce-i drept, rătăcitorul galactic remarcase că azilul vizitat este lipsit de gratii, uşi blindate şi alte atribute ale unei asemenea instituţii.

Condamnaţii rămîneau între zidurile azilului pentru că aici nimeni nu-i obliga să afirme contrariul celor înregistrate cu simţurile lor nealterate. Dar intervenise ceva – şi aici în rîndurile însoţitorilor explodă un rîs general: pensionarii anormali aflaseră de prezenţa oaspetelui stelar şi părăsiseră azilul, cerînd să fie reintegraţi în societate! Reprezentanţii puterii dovediseră clemenţă: se mulţumiseră să atîrne de gîtul fiecăruia cîte o edificatoare inscripţie şi-i lăsaseră liberi.

3

Evenimentele se precipitau, iar vizitatorul galactic nu era dornic să le urmărească desfăşurarea. El a declarat celor de faţă că şi-a revizuit programul şi trebuie să pornească urgent spre o altă ţintă. Regretul a fost unanim, dar nimeni nu a protestat foarte convingător. În fond, ce doreau aceşti oameni era să-şi ducă în pace traiul în lumea lor de cuvinte. Trezirea? Urma să vină o dată cu degradarea lucrurilor dincolo de limita instinctului de conservare. Cînd oamenii se vor izbi dureros de realitate, deasupra cuvintelor, cînd vor primi la dejun farfurii goale, orice cuvînt miraculos pictat pe smalţul acestora nu va putea ţine locul hranei. Cînd nici o clădire nu va mai fi în picioare, iar locuitorii vor petrece sub cerul liber anotimpurile capricioase ale planetei lor, unii îşi vor pune întrebări. Însăşi prepararea hranei-drog nu va putea continua multă vreme fără înţelegerea esenţei lucrurilor. Cîndva planeta va trece prin momente grele, cei ce vor da primii alarma vor fi martirizaţi. Sau poate, dimpotrivă, cei lucizi vor deveni tot mai numeroşi. Ceilalţi vor ceda, revenind pas cu pas către o viaţă normală sau vor pieri.

Dar la urmările posibile ale situaţiei rătăcitorul galactic avea să se gîndească în linişte la bordul navei sale, către care se grăbea cu toate mijloacele precare puse la dispoziţia lui. Ajuns lîngă colosul de metal, văzu cu surprindere la picioarele acestuia o imensă placardă purtînd însemnele unei noţiuni necunoscute, dar lesne de ghicit. Rătăcitorul se gîndi recunoscător la gazdele sale, care, inconştient, îi puseseră în siguranţă nava. Călătorul se îmbarcă, introduse programul de decolare şi se concentra asupra observării suitei care-l urmase la cosmodrom. Aceştia priveau cu admiraţie marea placardă părăsită pe sol şi nici unul nu conducea cu ochii nava ridicîndu-se în aer cu risipă de zgomot şi lumină. Orbi şi surzi pentru tot ce ar fi putut vedea, planetarii îşi concentrau atenţia spre simbolurile care le grăiau, chiar dacă ele îi sorteau neantului.